

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้มีผลการวิจัยและพัฒนา ตามลำดับดังนี้ได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความที่เหมาะสม
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ประชากรการวิจัยที่ใช้ในขั้นตอนของการสำรวจ ได้แก่
 หนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สังกัด ภาค 3, ภาค 4 ประจำปี พ.ศ. 2557
 จำนวน 5,779 คน โดยแบ่งเป็นภาค 3 มี 8 จังหวัดได้แก่ 1) นครราชสีมา 2) บุรีรัมย์
 3) ชัยภูมิ 4) ศรีสะเกษ 5) ยโสธร 6) อุบลราชธานี 7) อำนาจเจริญ 8) สุรินทร์ จำนวน
 ทั้งสิ้น 2,860 คน ภาค 4 มี 12 จังหวัดได้แก่ 1) อุตรดิตถ์ 2) หนองบัวลำภู 3) หนองคาย
 4) สกลนคร 5) ร้อยเอ็ด 6) เลย 7) มหาสารคาม 8) กาฬสินธุ์ 9) บึงกาฬ 10) ขอนแก่น
 11) มุกดาหาร 12) นครพนม จำนวนทั้งสิ้น 2,919 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการสำรวจโดยการตอบแบบสอบถาม ได้แก่
 หนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป (บุญชม
 ศรีสะอาด, 2543 หน้า 38) จำนวน 300 คน แบ่งเป็นหนายความในภาค 3 จำนวน 120 คน
 และหนายความในภาค 4 จำนวน 180 คน

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำของ
 หนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพหนายความในจังหวัด
 นครพนม จำนวน 15 คนและผู้ประกอบอาชีพหนายความในจังหวัดสกลนคร จำนวน 15
 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling
 Random)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบและรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำของ
 หนายความ การวิจัยในระยะที่ 1 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำของ
 หนายความ วิธีการพัฒนากภาวะผู้นำของหนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการ
 ดำเนินการ 3 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการพัฒนากภาวะ
 ผู้นำของหนายความ ขั้นที่ 2 ขั้นการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของ
 องค์ประกอบและวิธีการพัฒนา ขั้นที่ 3 การศึกษาเชิงสำรวจ

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ การวิจัยในขั้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการดำเนินการ 2 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ชั้นการศึกษาหา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ชั้นที่ 2 ชั้นการ ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนา การวิจัยในขั้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ มีการดำเนินการ 2 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ชั้นการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนา ชั้นที่ 2 ชั้นการสรุปผลรูปแบบและนำเสนอรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ สรุปผลได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มี 5 องค์ประกอบ หลัก 19 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1 ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ มี 4 องค์ประกอบย่อยคือ 1) มีความรู้และทักษะในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรม 2) สร้างจิตสำนึกการเป็นทนายความ 3) การปฏิบัติตามข้อบังคับสภาทนายความและ 4) ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ
2. องค์ประกอบหลักที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความมี 4 องค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) พัฒนาตนเองด้านการว่าความ 2) มีความรู้ความสามารถในงานคดีความ 3) มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม และ 4) มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการว่าความในคดีความต่างๆ
3. องค์ประกอบหลักที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความมี 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีบุคลิกภาพดี สุภาพอ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพ 2) มีมารยาทต่อศาล 3) มีมารยาทต่อศาลด้วยความและ 4) มีมารยาทต่อทนายความด้วยกัน 5) มีมารยาทในการแต่งกาย
4. องค์ประกอบหลักที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมายมี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และ 2) ความมีวินัยและเอาใจใส่ต่องาน

องค์ประกอบหลักที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความมี 4 องค์ประกอบย่อยดังนี้

1) มีความซื่อสัตย์สุจริต 2) มีความประพฤติดี 3) มีมนุษยสัมพันธ์และ 4) มีคุณธรรมและ จริยธรรม

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

2.1 หลักการของรูปแบบ

2.2 วัตถุประสงค์

2.3 เนื้อหาสาระของรูปแบบ

2.4 กระบวนการพัฒนา

2.5 การประเมินผล

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตรวจสอบได้ ดังรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นด้วยทุกองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของรูปแบบกระบวนการพัฒนาการประเมินผล

3.2 การพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ ทั้ง 5 องค์ประกอบ มาจัดทำคู่มือการเรียนรู้ โดยจัดเป็นคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง 5 เล่ม ดังนี้ เล่มที่ 1 ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ทนายความ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง เล่มที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความใช้เวลา 3 ชั่วโมง เล่มที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง เล่มที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย ใช้เวลา 3 ชั่วโมง เล่มที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง มาจัดทำหลักสูตรการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็น 1 หลักสูตร ใช้เวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 15 ชั่วโมง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้รับการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ โดยใช้ t - test (Dependent Samples) ผลจากการวิจัยพบว่า ทนายความที่เข้ารับการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ หลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แยกได้ดังนี้

3.2.1 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในองค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 25.59$)

3.2.2 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในองค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ หลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 17.36$)

3.2.3 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในองค์ประกอบที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 13.01$)

3.2.4 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในองค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย หลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 20.75$)

3.2.5 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในองค์ประกอบที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ หลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 27.27$)

3.3 ผลการประเมินพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า

3.3.1 พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความก่อนการพัฒนาตนเอง

ด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด 1 ด้าน ดังนี้คือ คุณธรรม จริยธรรมของนายความ ($\bar{x} = 4.53$) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย ($\bar{x} = 4.49$) บุคลิกภาพและมารยาทของนายความ ($\bar{x} = 4.47$) การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ ($\bar{x} = 4.45$) ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ($\bar{x} = 4.45$) ตามลำดับ

3.3.2 พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของนายความหลังการพัฒนาตนเอง

ด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ ($\bar{x} = 4.66$) ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย ($\bar{x} = 4.56$) ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพนายความ ($\bar{x} = 4.56$) คุณธรรม จริยธรรมของนายความ ($\bar{x} = 4.54$) และ บุคลิกภาพและมารยาทของนายความ ($\bar{x} = 4.53$) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อหารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้เสนอผลการอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของนายความในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำภาวะผู้นำของนายความและการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความ รวมถึงการศึกษางานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ที่ได้ทำการศึกษาไว้และจากการได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำของนายความและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านกฎหมายและด้านการพิพาทคดี ตลอดจนได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามี 5 องค์ประกอบคือ 1) ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพนายความ 2) การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ 3) บุคลิกภาพและ

มารยาทของทนายความ 4) ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย 5) คุณธรรม จริยธรรมของทนายความที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความนั้น จะต้องมีความรู้ ผู้นำ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายเป็นอย่างดี การที่จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหากกฎหมายประเภทต่างๆ จำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความตามกฎหมาย ประมวลกฎหมายทั้งแพ่งพาณิชย์และกฎหมายอาญา กฎหมายการปกครอง ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกค้า มีความสุภาพอ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพและมีมารยาทของทนายความตามที่สภาทนายความออกข้อบังคับไว้เช่น มีมารยาทต่อศาล มีมารยาทต่อศาลตัวความมีมารยาทต่อทนายความด้วยกัน มีมารยาทในการแต่งกาย นอกจากนี้สิ่งสำคัญก็คือต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมายและผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความและสิ่งที่จะขาดไม่ได้เลยคือการเป็นผู้ที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมและ จริยธรรมของทนายความ อันจะเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของผู้ประกอบอาชีพนี้ อีกทั้งต้องเป็นแบบอย่างแก่ทนายความด้วยกันทั้งในสำนักงานเดียวกันหรือทนายความทั่วไปที่เป็นนายฝึกหัดและพี่ประกอบอาชีพ ทนายความยังขาดประสบการณ์ในการว่าความและคุณลักษณะอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิเชษฐ วรงค์เกียรติขจร (2553, หน้า 37) และภารดี อนันต์นาวิ (2555, หน้า 77 - 78) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้บริหารหรือผู้นำควรจะมี และมีความสำคัญต่อหน่วยงาน องค์การว่าหากผู้นำและสมาชิกในหน่วยงานนั้นๆ มีภาวะผู้นำก็จะสามารถดึงเอาความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อความอยู่รอดของหน่วยงานหรือองค์กร สอดคล้องเป็นบางส่วนกับงานวิจัยของสมบูรณ์ ศิริสรธรทิรัญ (2547, หน้า 351 - 370) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของคณบดี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของคณบดี แบ่งเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านบริการ ด้านวิชาการ ด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นในการประกอบอาชีพทนายความก็จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ต้องบริหารจัดการภายในสำนักงานทนายความของตนเองที่มีบุคลากรฝ่ายงานต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของสำนักงาน ภาวะผู้นำของทนายความก็จะสามารถช่วยประสานความขัดแย้งต่างๆ ในหน่วยงานและช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้หน่วยงาน มีความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร เกิดศรัทธาเชื่อมั่นว่าจะสามารถนำพาหน่วยงานหรือองค์การเจริญก้าวหน้าไปสู่จุดหมายปลายทางตลอดจนเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือของบุคคลนอก

หน่วยงาน การมีภาวะผู้นำจึงส่งผลให้บังเกิดผลดีต่ออาชีพทนายความนั่นคือบุคคลทั่วไป ศรัทธา เชื่อถือ ไว้วางใจ เมื่อเกิดคดีความก็จะสามารถพึ่งได้ ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความด้วยกันก็เชื่อถือ เอาเป็นแบบอย่างที่ดีไปฝึกปฏิบัติตามเพื่อพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรในสำนักงานทนายความก็พึ่งพาได้ องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 ประการดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) มีความรู้และทักษะในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรม 2) สร้างจิตสำนึกการเป็นทนายความ 3) การปฏิบัติตามข้อบังคับสภาทนายความ 4) ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการแรก เนื่องจากผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความจะต้องมีการเรียนรู้และสร้างสมประสบการณ์ในการว่าความ ต้องมีความรู้ ในตัวบทกฎหมาย ระเบียบประกาศ คำแนะนำ และข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม การพิพากษาคดีของศาลต่างๆ คำพิพากษาศาล การพิจารณาคดีของศาลเพื่อประโยชน์ในการว่าความและช่วยเหลือลูกความ ทนายความที่ดีต้องยึดมั่นกับกฎเกณฑ์ในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตสำนึกของการเป็นทนายความในการประพฤติปฏิบัติ จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับสภาทนายความอย่างเคร่งครัดและถ้าจะประสบความสำเร็จจะขาดไม่ได้คือ ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ สอดคล้องกับข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ไว้ในบทที่ 4 ที่เห็นสอดคล้องกันว่าทนายความที่มีภาวะผู้นำด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ จะต้องมียุทธศาสตร์สนับสนุนและส่งเสริมคือ มีความรู้และทักษะในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรม สร้างจิตสำนึกการเป็นทนายความ การปฏิบัติตามข้อบังคับสภาทนายความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ เพื่อจะได้นำประสบการณ์ในด้านกฎหมายไปใช้ประโยชน์แก่สังคมต่อไป การเป็นทนายความจะต้องศึกษาค้นคว้าข้อกฎหมายต่างๆ และตัวอย่างกรณีคดีความที่ได้รับการพิพากษาคดีจากศาล เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ เทียบเคียงกับคดีความของลูกความที่ตนเองและทนายความร่วมสำนักงานทนายความรับเป็นที่ปรึกษา ดังเช่นการประพฤติปฏิบัติในบางส่วนดังต่อไปนี้ มีความรู้และความสามารถและความชำนาญในการใช้วาทศิลป์ในการว่าความในศาล มีปฏิภาณไหวพริบในการว่าความต่างโจทย์หรือแก้ต่างจำเลยหรือบุคคลอื่นที่พึ่งเข้ามาเป็นคู่ความในศาล

มีทักษะและไหวพริบในการโต้ตอบ อย่างมีเหตุผลแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทันทีที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการทำหนังสือบอกกล่าว เตือนหรือยื่นโนติส มีบทบาทและหน้าที่ในการให้คำปรึกษาตีความทั่วไปและการเตรียมคดีต่างๆ มีความรู้และทักษะตลอดจนมีความละเอียด รอบครอบและมีประสบการณ์ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับการว่าความมีความรู้ความสามารถในการเตรียมคดีและดำเนินคดีในทางศาลได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการเตรียมคดีว่าจะว่าต่างในฐานะโจทก์หรือแก้ต่างในฐานะจำเลย เป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถในการจัดเตรียมคำฟ้องหรือคำให้การ รวมทั้งคำร้อง คำแถลงต่างๆ และการรวบรวมพยานหลักฐานเสนอต่อศาล มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อศาลในการดำเนินการพิจารณาคดีความต่างๆ อย่างถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับ

องค์ประกอบหลักที่ 2 การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ

ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) พัฒนาตนเองด้านการว่าความ 2) มีความรู้ความสามารถในงานคดีความ 3) มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม 4) มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการว่าความในคดีความต่างๆ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการต่อมาที่ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องมีภาวะผู้นำในด้านนี้เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องใช้กฎหมาย ข้อบังคับของตัวบทกฎหมายในการระงับปัญหาและข้อพิพาทระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อรัฐ รัฐต่อบุคคล รัฐต่อรัฐ ทั้งทางแพ่งและทางอาญาที่จะช่วยคลี่คลายปัญหาในกระบวนการยุติธรรมร่วมกับผู้พิพากษาศาลอัยการ จำเป็นจะต้องการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความให้เกิดความชำนาญ และเกิดความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง เช่นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการซักถาม ถามค้าน ถามตั้ง พยานและการแถลงอื่นๆ ด้วย วาจา มีการฝึกฝน ฝึกหัดในการว่าความในศาลอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความชำนาญ ฝึกหัดตัวเองในด้านการแถลงด้วยวาจาต่อศาลจนเกิดความชำนาญฝึกฝนและฝึกหัดตนเองในด้านการซักถามพยานฝ่ายที่ตนนำมาสืบและการถามตั้งพยานและการถามค้าน พยานฝ่ายตรงข้าม จนเกิดความชำนาญ มีความรู้ความสามารถในการเตรียมคดีทั้งทางแพ่งและอาญา เช่นการหาหลักฐานต่างๆ มาพิสูจน์ประกอบในการต่อสู้คดีความฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต จดจำเมื่อออกดูสถานที่เกิดเหตุ สอบถามพยานรู้เห็น พยานแวดล้อมต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินคดีความ ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถในการเตรียมคดี

แพ่งในฐานะโจทก์ด้วยการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นรวบรวมพยานหลักฐาน ฝึกฝนตนเอง ให้มีความสามารถในการเตรียมคดีแพ่งในฐานะจำเลย การตรวจดูคำฟ้อง ประเด็นที่ฟ้อง การสอบข้อมูลที่ถูกต้อง การวางแผนต่อสู้คดี ยื่นคำให้การ มีความรู้ทางกฎหมาย ในการให้คำปรึกษา แนะนำแก่ลูกความ มีความรู้ความสามารถในการยื่นคำคู่ความ การแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำแถลงต่างๆ คำร้อง คำอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ คำฎีกา คำแก้ฎีกา เป็นต้นสอดคล้องกับข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในบทที่ 2 และบทที่ 4 ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในด้านการบังคับใช้กฎหมาย และมีประสบการณ์ในการพิพากษาคดีตลอดจนมีประสบการณ์ในการว่าความดังเช่นเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล อัยการ กรรมการสหภาพความระดับภาค ทนายความที่มีประสบการณ์และ อาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายในสถาบันอุดมศึกษา

องค์ประกอบหลักที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ

ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีบุคลิกภาพดีสุภาพอ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพ 2) มีมารยาทต่อศาล 3) มีมารยาทต่อศาลตัวความ 4) มีมารยาทต่อทนายความด้วยกัน 5) มีมารยาทในการแต่งกายผู้ประกอบอาชีพทนายความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี เพราะทนายความที่มีบุคลิกภาพที่ดีย่อมได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ทั้งภาคราชการ เอกชน ภาคประชาชน ธุรกิจการค้า เมื่อได้รับการยอมรับแล้วการทำงาน การบริหารงาน การประกอบอาชีพก็ย่อมราบรื่น และประสบผลสำเร็จ แต่หากบุคลิกภาพไม่ดีย่อมไม่ได้รับการยอมรับนับถือศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพเช่น บุคลิกภาพทางกายที่ดีทั้งรูปร่าง ลักษณะภายนอก ความสะอาดของร่างกาย การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ ภูมิฐาน กิริยวาจาสุภาพอ่อนโยน อารมณ์แจ่มใส อารมณ์คงที่ ดังนั้นหากผู้ประกอบอาชีพทนายมีบุคลิกภาพดี สุภาพอ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพก็ทั้งยังมีมารยาททั่วไปของทนายความเช่นมีความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาและข้อพิพาทต่างๆ มีการประพฤติปฏิบัติตนอย่างซื่อสัตย์ในการเป็นที่ปรึกษา แนะนำและแก้ปัญหาทางกฎหมาย เอาใจใส่ ทุ่มเทและรักษาผลประโยชน์ให้นายจ้าง เมื่อรับเป็นที่ปรึกษากฎหมาย และที่สำคัญที่สุดทนายความที่มีภาวะผู้นำต้องปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของทนายความด้วยความมีมารยาททนายความในด้านต่างๆ ได้แก่มีมารยาทต่อศาล มีมารยาทต่อศาลตัวความมีมารยาทต่อทนายความด้วยกัน มีมารยาทในการแต่งกาย ดังเช่น เคารพยำเกรงอำนาจ

ศาลหรือไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในศาลหรือนอกศาล อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาลหรือผู้พิพากษา กล่าวความ หรือทำเอกสารหรือหลักฐานเท็จ หรือใช้กลอุบายลวงให้ศาลหลง หรือกระทำการใดเพื่อทราบ รับสั่ง หรือคำพิพากษาของศาลที่ยังไม่เปิดเผยสมรู้เป็นใจโดยตรงหรือทางอ้อม เพื่อทำพยานหลักฐานเท็จ ไม่ปลอมแปลงเอกสาร สัญญาหรือพินัยกรรมของลูกความ ไม่กระทำการใดอันเป็นการยุยงส่งเสริมให้มีการฟ้องร้องคดีกันในกรณีอันหามูลเหตุมิได้ ไม่ใช้อุบายอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจูงใจลูกความ ไม่เปิดเผยความลับของลูกความที่ได้รู้ในหน้าที่ของทนายความ เว้นแต่จากได้รับอนุญาตจากลูกความนั้นแล้ว หรือโดยอำนาจศาล ไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความได้รับเป็นทนายความแล้ว ภายหลังไม่ใช้กลอุบายด้วยประการใดๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรเพื่อจะให้คนได้รับประโยชน์นอกเหนือจากที่ลูกความได้ตกลงสัญญาให้ ไม่กระทำการใด อันเป็นการฉ้อโกง ยักยอก หรือตระบัดสินลูกความ หรือครอบครอง หรือหน่วงเหนี่ยว เงินหรือทรัพย์สินของลูกความ ที่ตนได้รับมาโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องไว้นานเกินกว่าเหตุ โดยมีได้รับความยินยอมจากลูกความไม่ใช่โอกาสในทางวิชาชีพแสวงหาผลประโยชน์กับตนเองและพวกพ้อง ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นความสามารถของผู้ประกอบอาชีพทนายความด้วยกัน แต่งกายตามระเบียบวินัย ข้อบังคับของศาลที่กำหนดไว้ 18 ปรับตัวด้านการแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยและทนายความที่ดีจะต้องปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของสภาทนายพิเศษแห่งสภาทนายความ คณะสภาทนายความและคณะกรรมการมรรยาททนายความ ตลอดจนบรรดาข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่บุคคลหรือคณะบุคคลดังกล่าวได้สั่งหรือมีไว้แล้วแต่กรณี ตามอำนาจหน้าที่ซึ่งอยู่ตามบัญญัติแห่งกฎหมาย หากปฏิบัติได้ก็จะเป็นทนายความที่มีภาวะผู้นำของทนายความ

องค์ประกอบหลักที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย

ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 2) ความมีวินัยและเอาใจใส่ต่องานผู้ประกอบอาชีพทนายความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรับผิดชอบในการเป็นนักกฎหมายเพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพทนายความ โดยจะต้องเป็นผู้นำในด้านมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีระเบียบวินัย และเอาใจใส่ต่องานด้วยการปฏิบัติตนตามข้อบังคับในการทำงานและความประพฤติของการเป็นทนายความปฏิบัติตามกรอบ มาตรฐานของทนายความหรือกรอบในการประพฤติตนตาม

หลักวิชาชีพ มีการปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามข้อบังคับของสภาทนายความเพื่อพิทักษ์ความยุติธรรม ไม่ยุ่งส่งเสริมให้บุคคลอื่นเป็นคดีความ ไม่ประพฤติและปฏิบัติตน ให้เกิดความเดือดร้อนกับผู้อื่นไม่ประพฤติตนที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยของสังคมและบ้านเมือง ไม่ใช้อิทธิบาทในทางวิชาชีพทนายความ แสวงหาผลประโยชน์ ต้องส่งเสริมให้วิชาชีพทนายความ เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ และศักดิ์ศรี ประพฤติปฏิบัติในวิชาชีพ ด้วยความรู้ คู่ คุณธรรม ประพฤติปฏิบัติงานในหน้าที่และบทบาทของทนายความอย่างมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบอาชีพทนายความไม่ว่าจะยุคไหนก็ตามจะต้องมีภาวะผู้นำในด้านความรับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จในวิชาชีพ

องค์ประกอบหลักที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ

ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) มีความซื่อสัตย์สุจริต 2) มีความประพฤติดี 3) มีมนุษยสัมพันธ์ 4) มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของที่ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ เนื่องจากเป็นอาชีพที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนข้อพิพาทต่างในสังคมให้เกิดความยุติธรรมทั้งสองฝ่ายดังนั้นทนายความที่มีภาวะผู้นำจะต้องมีหลักศีลธรรมจรรยา อยู่ในความรู้สึกรู้จักคิด รู้จักประพฤติ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องชอบธรรม ไม่คิดค้ายาโดยมีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของความไม่คิดค่าจ้าง และหลีกเลี่ยงการเข้าไปมีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของคดี มีความรู้ความเข้าใจหลักจริยธรรม ในการประกอบอาชีพ มีการประพฤติปฏิบัติตนตามจริยธรรมทางวิชาชีพทนายความ ไม่ประพฤติตนเป็นการฝ่าฝืนจรรยาบรรณและมรรยาททนายความ เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาหรือข้อพิพาทต่างๆ ในสังคมมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าและศาลในการว่าคดีความ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพทนายความและต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากคดีความไม่ว่าในทางใดทางหนึ่ง ละเว้นไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการไม่สมควรอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติและศักดิ์ศรีสอดคล้องกับ ชรินดา พิมพ์บุตร (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบภาวะผู้นำการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำการให้บริการของ

เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 6 องค์ประกอบหลักและ 18 องค์ประกอบย่อย 90 ตัวชี้วัดและสอดคล้องกับ ศิริพร กุลसानต์ (2557, หน้า 205 – 208) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้มี 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย และสอดคล้อง วารุณี งอยพาลากับ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11 ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขต ตรวจราชการที่ 11 มี องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบและมี 14 องค์ประกอบย่อย รวมทั้งสิ้น 60 ตัวชี้วัด และสอดคล้องกับ คมพิศิษฐ์ ศรีบุญเรือง (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 3 องค์ประกอบและสอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ วงศ์รัตน์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมิน ผลการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพครู สอดคล้องกับวชิราวุธ ปานพรม (2556, บทคัดย่อ) รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาพอเพียงประกอบด้วย 1.1) การเป็นแบบอย่างความพอเพียง 1.2) การสร้างเครือข่าย 1.3) ความสามารถในงาน 1.4) การนำองค์กรและสอดคล้องกับ ดำรง มูลป้อม (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำทาง
วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 2.1 หลักการของรูปแบบ 2.2 วัตถุประสงค์

2.3 เนื้อหาสาระของรูปแบบ 2.4 กระบวนการพัฒนา 2.5 การประเมินผล รายละเอียด
ดังนี้

2.1 หลักการของรูปแบบ มีดังนี้

2.1.1 เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยยึดแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะ
ผู้นำของทนายความ

2.1.2 ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และ

2.1.3 ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมมีหลักการสำคัญโดยผู้เข้ารับการ
พัฒนาทำการศึกษาคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง จนทำให้เกิดความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง

2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

2.2.1 จุดประสงค์ทั่วไป 1) เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ สร้างความ
ตระหนักและเจตคติเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล 2) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมและทักษะ
การใช้ภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำความรู้และทักษะด้าน
ภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 จุดประสงค์เฉพาะ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้
ภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามองค์ประกอบ 5
องค์ประกอบ 2) เพื่อฝึกทักษะการใช้ภาวะผู้นำของทนายความ ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 เนื้อหาสาระของรูปแบบ มีจำนวน 5 หน่วย ดังนี้ 1) ความรู้และ
ประสบการณ์วิชาชีพทนายความ 2) การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่า
ความ 3) บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ 4) ความรับผิดชอบของการเป็นนัก
กฎหมาย 5) คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ

2.4 กระบวนการพัฒนาประกอบด้วย การศึกษาคู่มือการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จากการศึกษารายละเอียดจากเนื้อหา 5 องค์ประกอบๆ ละ 1 เล่ม โดยในคู่มือการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จะประกอบด้วยคำชี้แจงการใช้เนื้อหา แบบทดสอบก่อนเรียนรู้และแบบทดสอบหลังเรียนรู้ แบบฝึกหัดท้ายบท การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

2.5 การประเมินผล มีการประเมินพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของ ทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนและหลังการทดลองพัฒนาด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยให้ทนายความ กลุ่มทดลองได้ประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยเป็นผลมาจากการนำองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 องค์ประกอบ มาเป็นเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำของทนายความ กล่าวคือ ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบและโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจัดเป็นสารสนเทศที่เกิดจากการนำข้อมูลมาประมวลจัดหมวดหมู่โครงสร้างองค์ประกอบไว้เป็นระบบและสอดคล้องกับกรอบแนวคิด โครงสร้าง ทฤษฎี ภาวะผู้นำจึงสามารถเทียบเคียงได้กับการสร้างหลักสูตรที่แยกแยะรายละเอียด เนื้อหาเป็นหัวข้อย่อย เพื่อให้ขอบข่ายรายละเอียดแต่ละประเด็นของหลักสูตร มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อกำหนดหัวข้อต่างๆ แล้วจึงนำมาเรียงลำดับให้ต่อเนื่อง สอดคล้องกัน เพื่อให้แนวความคิดและทักษะหรือพฤติกรรมได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ทฤษฎีภาวะผู้นำ การสังเคราะห์โครงสร้างระบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น 5 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จากนั้นนำผลการวิจัยระยะที่ 1 มาผนวกกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ มาเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อไปในการนำทฤษฎีภาวะผู้นำ มาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาและขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญ คือ ผลของการพัฒนา เพื่อจะนำผลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงและการพัฒนา ที่จะมีการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินดา พิมพบุตร (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการพัฒนา ชุดการพัฒนา และการติดตาม และประเมินผลและสอดคล้องกับ ศิริพร กุลสานต์ (2557, หน้า 205 – 208) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและการประเมินผล ประสิทธิภาพของรูปแบบ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องวารุณี งอยผลากับ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผล และประเมินผล กระบวนการพัฒนา มี 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน ระยะที่ 2 ศึกษาดูงานสถานศึกษาดีเด่น ระยะที่ 3 ฝึกปฏิบัติจริง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 18 ชั่วโมง และระยะที่ 4 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับ คมพิศิษฐ์ ศรีบุญเรือง (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการและการวัดและประเมินผลและสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ วงศ์รัตน (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การติดตามผลและการประเมินผล สอดคล้องกับชิวารุช ปานพรหม (2556, บทคัดย่อ) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาพอเพียงประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เนื้อหา ส่วนที่ 2 หลักการพัฒนา ได้แก่ 1) หลักการฝึกอบรมโดยการสอนแนะ 2) หลักการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการพัฒนา

3) หลักการเรียนรู้แบบช่วยเสริมศักยภาพ 4) หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และ 5) หลักการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ส่วนที่ 3 กระบวนการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ 1) ระยะก่อนปฏิบัติการ มี 1 กิจกรรมได้แก่ การประเมินภาวะผู้นำก่อนการพัฒนา 2) ระยะปฏิบัติการ มี 4 กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติและการประเมินภาวะผู้นำหลังการพัฒนา 3) ระยะหลังปฏิบัติการ มี 1 กิจกรรมได้แก่การประเมินติดตามผลภาวะผู้นำหลังการพัฒนา ส่วนการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีคุณภาพอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับตำรา มูลป้อม (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การติดตามผลประเมินผล ส่วนกระบวนการของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มี 3 ระยะ คือ ระยะก่อนปฏิบัติการระยะปฏิบัติการและระยะติดตามผล

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตรวจสอบได้

3.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นด้วยทุกองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของรูปแบบกระบวนการพัฒนา ผลที่ต้องการ

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้รับการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ โดยใช้ t - test (Dependent Samples) ผลจากการวิจัยพบว่า ทนายความที่เข้ารับการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แยกได้ดังนี้

3.2.1 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการ

พัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในองค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองแตกต่างจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 25.59$)

3.2.2 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในองค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 17.36$)

3.2.3 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในองค์ประกอบที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 13.01$)

3.2.4 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในองค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย หลังการพัฒนาตนเอง ด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 20.75$)

3.2.5 ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลด้านความรู้ ก่อนและหลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในองค์ประกอบที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ พบว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ในองค์ประกอบที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ หลังการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 27.27$)

3.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลจากการวิจัยพบว่า

3.3.1 ทนายความที่เข้ารับการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ องค์ประกอบ ภาวะผู้นำของทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการพัฒนาภาวะผู้นำของ ทนายความ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง สูงกว่าก่อนการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึด การพัฒนาเสริมสร้างการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ โดยมุ่งประเด็นของหลักการ แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ ความรู้และทักษะภาวะผู้นำของทนายความ ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ทนายความ 2) การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ 3) บุคลิกภาพและ มารยาทของทนายความ 4) ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย 5) คุณธรรม จริยธรรมของทนายความเป็นไปตามคู่มือการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็น ทนายความที่มีภาวะผู้นำของทนายความ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์และนำภาวะผู้นำ ของทนายความ มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาตนเองให้เกิดทักษะ มีความเป็นผู้มี ภาวะผู้นำของทนายความสูงและเห็นความสำคัญของการมีภาวะผู้นำของทนายความ ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความ ในการ ปฏิบัติงาน ซึ่งผลปรากฏ ดังนี้ คือหลังการเข้ารับการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วย ตนเอง ทนายความมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ในหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำ ภาวะผู้นำของทนายความ ความรู้และทักษะภาวะผู้นำของทนายความทั้ง 5 องค์ประกอบและหลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เข้ารับการพัฒนาคือ ทนายความมีความรู้สูงกว่าก่อนการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งที่เป็นรายด้านและรวมทุกด้านที่เป็นเช่นนี้ สืบเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มุ่งเน้นให้ ทนายความมีความรู้ในเรื่องหลักการ แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำของทนายความ การสร้างและการเกิดภาวะผู้นำของทนายความ โดยเฉพาะภาวะผู้นำของทนายความ ทั้ง 5 องค์ประกอบ เมื่อทนายความเกิดความเข้าใจในองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความจน เป็นแรงที่จะนำมาขับเคลื่อนการประกอบอาชีพเกี่ยวกับว่าความตลอดจนในส่วนที่เกี่ยวข้อง การบังคับใช้กฎหมายที่ตนรับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนมีความตระหนักในการ ปฏิบัติภารกิจหรือ ภาระงานในหน้าที่ของการเป็นนักกฎหมาย ซึ่งจำเป็นต้องนำ

องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกอบอาชีพทนายความ ตลอดจนการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง เปลี่ยนแปลงวิธีทำงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงานอีกทางหนึ่ง และยังมีกรณีศึกษาในการว่าความเพิ่มอีก ก็ยังเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้ทนายความ ได้เห็นภาพการปฏิบัติงานจริงและส่งผลให้เกิดความเข้าใจในทฤษฎีภาวะผู้นำมากขึ้น จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้หลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนพัฒนาตนเองและภายหลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองทนายความ เกิดความกระตือรือร้นและเห็นความจำเป็นที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความโดยพัฒนาตนเองก่อนแล้วนำไปสู่การใช้ภาวะผู้นำของทนายความ ในการนำผู้อื่นต่อไป สอดคล้องกับ ธวัชชัย ไพใหญ่ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของนักวิชาการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของนักวิชาการศึกษาโดยใช้วิธีการฝึกอบรมและศึกษาคู่มือ หลังการฝึกอบรมและการศึกษาคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักวิชาการศึกษา มีพัฒนาการดีขึ้นกว่าก่อนฝึกอบรมและการศึกษาคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.3.2 พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ทนายความมีพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ ($\bar{x} = 4.66$) ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย ($\bar{x} = 4.56$) ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ ($\bar{x} = 4.56$) คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ ($\bar{x} = 4.54$) และบุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ ($\bar{x} = 4.53$) ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้เพราะทนายความที่เข้ารับการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น หลังจากได้นำความเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำของทนายความและองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความทั้ง 5 องค์ประกอบแล้ว สามารถวิเคราะห์ให้ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่ได้พบเห็นในขณะนั้นว่า เป็นพฤติกรรมที่ได้กระทำหรือไม่ได้กระทำในระดับใด จึงส่งผลให้การประเมินพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความของทนายความ หลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับมากที่สุด ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองของ

ทัศนคติจะช่วยให้ทัศนคติมีความรู้ความเข้าใจด้านหลักการ แนวคิด ทฤษฎีภาวะ
 ผู้นำ ภาวะผู้นำของทัศนคติและองค์ประกอบภาวะผู้นำของทัศนคติและมีพฤติกรรม
 ภาวะผู้นำของทัศนคติที่ใช้ในการปฏิบัติงานในการว่าความหรือดำเนินการทางกฎหมาย
 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นตลอดจนมีภาวะผู้นำของทัศนคติมากขึ้น
 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวลักษณ์ สุตะโคตร (2553, หน้า 202 – 203) ได้ศึกษาเรื่อง
 การพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล : กรณีสำนักงานเทศบาล เมืองมุกดาหาร
 ผลการวิจัยพบว่าหลังเข้ารับการฝึกอบรมพนักงานเทศบาลมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้
 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และการพัฒนาภาวะผู้นำ หลังการฝึกอบรม
 มีความรู้สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งเป็นรายด้าน
 และรวมทุกด้าน สอดคล้องกับ ระพีพรรณ ร้อยพิลา (2553, หน้า 255 – 264) ได้วิจัย
 เรื่องการพัฒนารูปแบบในการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหาร
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนารูปแบบในการเสริมสร้างภาวะผู้นำใน
 การประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนการทดลองใช้รูปแบบโดย
 รวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังทดลองใช้รูปแบบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด
 และสูงกว่าก่อนทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ธวัชชัย
 ไพโรจน์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ
 ของนักวิชาการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำ
 ทางวิชาการโดยใช้วิธีการฝึกอบรมและศึกษาคู่มือ ปรากฏว่า หลังการฝึกอบรมและ
 การศึกษาคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีพัฒนาการดีขึ้นกว่าก่อนฝึกอบรมและการศึกษาคู่
 มือการเรียนรู้ด้วยตนเองและสอดคล้องกับ ละม้าย กิตติพร (2555, หน้า 133 – 134)
 ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการให้บริการของบุคลากรในสำนักงาน
 ส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 ผลการวิจัยพบว่า ระยะที่ 1 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการให้บริการ
 ของบุคลากรในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระยะที่ 2 ระหว่างทดลอง
 และระยะที่ 3 หลังการทดลอง มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ
 วรกาญญาไพโล แกะระหัน (2555, หน้า 221 – 224) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบพัฒนา
 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 ผลการวิจัยพบว่า ระยะที่ 1

ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระยะที่ 2 ระหว่างทดลอง พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษารวมอยู่ในระดับมากและระยะที่ 3 หลังการทดลองพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษารวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ ชรินดา พิมพ์บุตร (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 6 องค์ประกอบหลักและ 18 องค์ประกอบย่อย 90 ตัวชี้วัด 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมายกระบวนการพัฒนา ชุดการพัฒนาและการติดตามและประเมินผล 3) ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบพบว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ศิริพร กุศลสานต์ (2557, หน้า 205 - 208) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้มี 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนาและการวัดและการประเมินผล ประสิทธิภาพของรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องวารุณี งอยพาลากับ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11 ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขต ตรวจราชการที่ 11 มี องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบและมี 14 องค์ประกอบย่อย รวมทั้งสิ้น 60 ตัวชี้วัด 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล กระบวนการพัฒนา มี 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน ระยะที่ 2 ศึกษาดูงานสถานศึกษาดีเด่น ระยะที่ 3 ฝึกปฏิบัติจริง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 18 ชั่วโมง และระยะที่ 4 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 3) ผลของการตรวจสอบประสิทธิผลรูปแบบการ

พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีพบว่า ประสิทธิภาพหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 มีประสิทธิผลและสอดคล้องกับ คมพิศิษฐ์ ศรีบุญเรือง (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 3 องค์ประกอบ 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา กระบวนการและการวัดและประเมินผล 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 3 ระยะ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยระยะหลังการปฏิบัติการมีค่าสูงกว่าระยะก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระยะหลังปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ วงศ์รัตน์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพครู 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการของรูปแบบและ 5) การติดตามผลและการประเมินผล 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความก้าวหน้าในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการคิดเป็นค่าร้อยละ

ความก้าวหน้าเท่ากับ 14.52 และผู้บริหารสถานศึกษา มีความคงสภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการคิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 30.56 ในภาพรวมความสมบูรณ์ถูกต้องของรูปแบบอยู่ในระดับ มากที่สุด สอดคล้องกับ วชิราวุธ ปานพรม (2556, บทคัดย่อ) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาพอเพียงประกอบด้วย 1.1) การเป็นแบบอย่างความพอเพียง 1.2) การสร้างเครือข่าย 1.3) ความสามารถในงาน 1.4) การนำองค์กร 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เนื้อหา ส่วนที่ 2 หลักการพัฒนา ได้แก่ 1) หลักการฝึกอบรมโดยการสอนแนะ 2) หลักการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการพัฒนา 3) หลักการเรียนรู้แบบช่วยเหลือสัมพันธภาพ 4) หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และ 5) หลักการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมส่วนที่ 3 กระบวนการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ 1) ระยะก่อนปฏิบัติการมี 1 กิจกรรมได้แก่ การประเมินภาวะผู้นำก่อนการพัฒนา 2) ระยะปฏิบัติการมี 4 กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ และการประเมินภาวะผู้นำหลังการพัฒนา 3) ระยะหลังปฏิบัติการ มี 1 กิจกรรมได้แก่การประเมินติดตามผลภาวะผู้นำหลังการพัฒนา ส่วนการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก 3) การทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เข้ารับการพัฒนาโดยรวม หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับ ดำรง มูลป้อม (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการของรูปแบบและ 5) การติดตามผลประเมินผลส่วนกระบวนการของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มี 3 ระยะ คือ ระยะก่อนปฏิบัติการระยะปฏิบัติการและระยะติดตามผล 3) ผลการทดลอง

ใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า

1) คะแนนทดสอบหลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรมคิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 82.84 2) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีความก้าวหน้าในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการคิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 64.65 และ 3) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีความคงสภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการคิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 28.57

จากผลการประเมินพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของนายควมในการประเมินจากการปฏิบัติของของนายควม พบว่า นายควมมีพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของนายควมในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงความลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ 1) การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความ 2) คุณธรรม จริยธรรมของนายควม 3) บุคลิกภาพและมารยาทของนายควม 4) ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย 5) ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพนายควมตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะหลังจากได้รับการฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำของนายควมแล้วทำให้นายควมนอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลมีภาวะผู้นำของนายควมทั้ง 5 องค์ประกอบ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดาราวัลย์ ใหม่คำมี (2553, หน้า 11) กล่าวไว้ว่าการพัฒนาบุคลากร เป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า ในหน้าที่การงานเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนมีพฤติกรรมการติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้และสอดคล้องกับหลักการและเหตุผลการพัฒนาบุคลากรในองค์การของ อนันต์ ศรีอำไพ (2550, หน้า 207) กล่าวว่า เหตุผลการพัฒนาขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการทำงานและการเห็นประโยชน์และความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น จากการทำงานและเมื่อเขามีโอกาสได้พัฒนาตนเองให้สูงขึ้น เป็นกระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ เพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์การให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดและพัฒนาเจตคติ ทศนคติที่มีต่อองค์การ มีพฤติกรรมที่ดีในการปฏิบัติงานอันจะส่งผลให้ องค์การประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร ดังนั้น เมื่อผู้วิจัยนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของนายควมโดยการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ให้ความรู้และทักษะ จึงทำให้ทนายความมีพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ดังรายละเอียดของพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำ ของทนายความในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความหลังการพัฒนาด้วยวิธีการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ในด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 8 ด้าน อยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับแรก ดังนี้ มีความรู้ความสามารถในการจัดเตรียมคำฟ้องหรือคำให้การ รวมทั้งคำร้อง คำแถลงต่างๆ และการรวบรวมพยานหลักฐานเสนอต่อศาล มีความรู้และความสามารถและความชำนาญ ในการใช้วาจาศิลปะในการว่าความในศาล มีความสามารถในการเตรียมคดีว่าจะว่าต่างใน สถานะโจทก์หรือแก้ต่างในฐานะจำเลย เป็นอย่างดีมีทักษะและไหวพริบในการโต้ตอบ อย่าง มีเหตุผล แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทันที มีบทบาทและหน้าที่ในการให้คำปรึกษาที่ดี ความทั่วไปและการเตรียมคดีต่างๆ ตามลำดับ

พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความหลังการพัฒนาด้วยวิธีการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ในด้านการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และทักษะการว่าความโดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับแรก ดังนี้ มีความรู้ความสามารถในการยื่นคำ คู่ความ การแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำแถลงต่างๆ คำร้อง คำอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ คำฎีกา คำแก้ฎีกา ($\bar{x} = 4.71$) ฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต จดจำเมื่อออกดูสถานที่เกิดเหตุ สอบถามพยานรู้เห็น พยานแวดล้อมต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินคดีความ ($\bar{x} = 4.70$) มีการฝึกฝน ฝึกหัดในการว่าความในศาลอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความชำนาญ ($\bar{x} = 4.69$) ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถในการเตรียมคดีแพ่งในฐานะโจทก์ด้วยการ ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นรวบรวมพยานหลักฐาน ($\bar{x} = 4.69$) มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการ ชักถาม ถามค้าน ถามตั้ง พยานและการแถลงอื่นๆ ด้วยวาจา ($\bar{x} = 4.68$) ตามลำดับ

พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ในด้านบุคลิกภาพและมารยาทของทนายความโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด 13 ด้าน นอกนั้น อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับแรก ดังนี้ ทนายความ จะต้องปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของสภาทนายพิเศษ แห่งสภา

ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากผู้ประกอบอาชีพทนายความที่มีภาวะผู้นำจะต้องยึดถือหลักของความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานของทนายความหรือกรอบในการประพฤติตนตามหลักวิชาชีพของทนายความที่เป็นอาชีพที่ต้องระงับข้อพิพาทระหว่างบุคคล องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรมจะต้อง มีการปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 เพื่อพิทักษ์ความยุติธรรมไม่ยุ่งส่งเสริมให้บุคคลอื่นเป็นคดีความ ไม่ประพฤติตน ที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยของสังคมและบ้านเมืองและต้องไม่ใช้อิทธิบาทในทางวิชาชีพทนายความแสวงหาผลประโยชน์ต้องประพฤติปฏิบัติงานในหน้าที่และบทบาทของทนายความอย่างมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของทนายความหลังการพัฒนาด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมายโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 8 ด้าน และอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับแรก ดังนี้ ละเว้นไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการไม่สมควรอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติและศักดิ์ศรี ($\bar{x} = 4.68$) ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากคดีความไม่ว่าในทางใดทางหนึ่ง ($\bar{x} = 4.68$) ต้องมีหลักศีลธรรมจรรยา อยู่ในความรู้ลึกนึกคิด ($\bar{x} = 4.58$) ไม่ประพฤติตนเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมและมรรยาททนายความ ($\bar{x} = 4.56$) มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าและศาลในการว่าคดีความ ($\bar{x} = 4.54$) ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่ประกอบวิชาชีพทนายความ คุณลักษณะสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือการมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ตั้งถึงจะมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการว่าความขนาดไหนก็ตามและมีความรับผิดชอบสูงมากขนาดไหนก็ตาม หากขาดซึ่งคุณธรรมประจำใจ หรือด้อยด้านจริยธรรมแล้ว ก็จะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรม ความไม่เป็นธรรม คนชั่วอาจรอดพ้นความผิด ขณะเดียวกันคนดีหรือผู้บริสุทธิ์อาจมีความผิดหรือต้องโทษ ดังนั้นทนายความที่มีภาวะผู้นำจะต้องรู้จักประพฤติ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องชอบธรรม มีความรู้ความเข้าใจหลักจริยธรรม ในการประกอบอาชีพ มีการประพฤติปฏิบัติตนตามจริยธรรมทางวิชาชีพทนายความ ไม่คิดค่าทนายโดยมีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของคดีความตลอดจนต้องไม่คิดค่าจ้างและหลีกเลี่ยงการเข้าไปมีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของคดีเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาหรือข้อพิพาทต่างๆ ในสังคมดังนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องละเว้นไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการไม่สมควรอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย

ต่อเกียรติและศักดิ์ศรี จึงจะได้ชื่อว่าเป็นนายความที่พัฒนาตนเองจนเกิดภาวะผู้นำ
 นายความ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของนายความหลัง
 การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า นายความมีพฤติกรรมการใช้ภาวะ
 ผู้นำของนายความหลังการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมอยู่ในระดับ
 มากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) แต่มีองค์ประกอบที่มีพฤติกรรมใช้ภาวะผู้นำของนายความ 3
 อันดับสุดท้ายได้แก่ ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพนายความ คุณธรรม จริยธรรมของ
 นายความและบุคลิกภาพและมารยาทของนายความ ดังนั้น สภานายความที่
 รับผิดชอบในการกำกับดูแลผู้ประกอบการอาชีพนายความควรจัดอบรมให้ความรู้และ
 ประสบการณ์วิชาชีพนายความให้มากขึ้นและควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของ
 นายความและพัฒนาบุคลิกภาพและมารยาทของผู้ที่จะมาประกอบวิชาชีพนายความให้
 มากขึ้น อาจใช้วิธีการพัฒนาหลากหลายวิธีการ ตามความเหมาะสม

1.2 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของรูปแบบ
 4) กระบวนการพัฒนา 5) การประเมินผล มีความเหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำของ
 นายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นด้วย
 ทุกองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนั้น สภานายความจึงควรส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการ
 พัฒนานี้ไปใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในวงกว้างมากยิ่งขึ้นและทำ
 อย่างต่อเนื่องเช่นนำรูปแบบการพัฒนาและคู่มือการพัฒนาที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการ
 พัฒนาอาจเป็นการฝึกอบรมสัมมนา เป็นเอกสารประกอบหลักสูตรการอบรมนายความ
 เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในสังกัด
 ภาคต่างๆ ทั่วประเทศเพื่อให้กลุ่มประชากรมากขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในด้านอื่นๆ
 เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของนายความในโอกาสต่อไป